

— Književne obznanje: Arkiv za povjestnicu jugoslavensku. Uredio I. Kukuljević Sakcinski. Knj. IX. Od dr. Fr. Račkoga. Novija djela Miklošičeva od V. Jagića. Cyrille et Méthode. Etude historique sur la conversion des Slaves au Christianisme; par L. Leger. Od dr. Fr. Račkoga. Drugi izveštaj o sabiranju narodnijeh pravnijeh običaja. Od dr. V. Bogišića. — Izvodi iz zapisnika jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.

* „Vienac zabavi i pouci.“ Pod tem naslovom je se zanimivo tvarino in v lični obliki prišel na svetlo 1. list lepoznanjskega tednika, ki so ga tudi „Novice“ že v lanskem tečaju napovedale.

„Pod lipo.“

* Prvi snopič knjige „Pod lipo“ ali „zbirke raznih spisov, to je, pripovedek, pogovorov itd., odmenjene za poduk in tudi za kratek čas slovenskemu ljudstvu, zlasti kmetom, in porabljive doma, v šoli in v čitalnicah“ se je za mesec januar razposlal danes čitalničnim vodstvom in pa še drugam za razdelitev. Tukajšnji naši vrli Slovenci so brzo segli ali timveč hlastnili po njih. Vejo, da jim je dobro došel. Nije dvombe, da bi tudi drugi Slovenci bili prav zadovoljni s to knjigo. Naj si jo tedaj blagovoljno naročijo pri meni v Trstu ali pa tudi pri čitalnicah in to brž ko bo mogoče, da izvem ob pravem času, koliko natisov da morem prihodnjic napraviti. — Plačuje se za vsak snopič 10 soldov, za 6 tedaj 60 soldov, in za 12 en goldinar in 20 soldov. Vsak mesec izhaja en snopič. Knjiga bo imela konec leta okoli 300 strani. Prodajal jo bo tudi v Trstu Julij Dase na ulici imenovani „Ponte Rosso“, kakor sem že prej oznanil. — Se lepo priporočam.

J. G. Vrdélski

(stan. v Trstu „Via Farnedo casa Svetina Nr. 28 primo piano.“)

Spomini na deželni zbor kranjski. Razprave o vpeljanji slovenskega jezika v šolah in uradnijah.

(Konec.)

Gosp. Dežman je rekel, da je ravnopravnost, katero danes zahtevamo, in kakor smo jo uni dan pri gledišču, celó elastična reč, da v tej postavi res zahtevamo le polovico, al da so drugi za nami, ki pravijo, zakaj ne zahtevate vsega. Gospôda moja, tisti, ki tako zahtevajo, imajo po moji misli, kar se tiče pravice, popolnoma prav; zakaj po postavi nam res gre vse. Al mi nismo vsega zahtevali, kar nam gré, in sicer zato ne, ker smo ozir jemali na okoliščine, ki jih je štavil pretekli čas. Mi pripoznamo, da nam je treba nemškega jezika, in hočemo dati priložnost, da se ga mladina popolnoma nauči, kakor na drugi strani slovenskega. Mi nismo prezrli, gospôda moja, težav, ktere bi se pokazale, ko bi mi hoteli na en hip vse svoje pravice zahtevati.

Gosp. Dežman se na izvedence sklicuje, češ, da izvedenci so nasproti temu. Na to mu odgovarjam, da to ni res. Nekteri „direktorji“ znabiti da so se izrekli proti postavi; to je mogoče. Al jaz vem iz čisto zanesljivih ust, da je visoki gospod iz Ljubljane nekim naravnost ukazal (veselost), kako se imajo izreči. Čudno je pa to, da je g. Dežman rekel, da niso sposobni za to, ti neopresbiterji, in danes se zopet na-nje sklicuje. (Dobro! dobro! smeh na levici in med poslušalci.) Kako, da je gosp. Dežman pozabil na druge izvedence, ki več veljajo, ko vsi ti? Naš ljubljanski konzistorij

je tej postavi popolnoma pritrnil, in, gospôda moja, jaz mislim, tista oblast, ki stoji na vrhu vsega ljudskega šolstva, ki ima vse v svojih rokah, ki pregleda in previdi vse, da take oblasti glas je veliko važnejši, kakor pa posamesnih „direktorjev.“

Gosp. dr. Zavinšek je pritrnil gosp. Dežmanu, da ljudstvo želi nemščine v svojih kmečkih šolah, in je nasprotoval gosp. Kramariču, ki je rekel, da ni tako. Rekel je g. dr. Zavinšek, da je on izrekel to, česar ljudstvo želi, a ne gosp. Kramarič. Al čudno je to, ker sta, kakor znamo, za deželni zbor v črnomeljškem in metliškem kraju kandidirala obadva gospoda, namreč dr. Zavinšek in Kramarič, da ljudstvo ni izvolilo gosp. dr. Zavinšeka, ampak gosp. Kramariča. (Živahna pohvala in smeh na levici in med poslušalci.)

Ako, gospôda na uni strani pravite: pred so bili veliki možje iz Kranjskega, veliki in učeni, odslej pa tega ne bo več; s tem vi nalašč zanikujete to, kar smo mi v postavi jasno ustanovili. Že enkrat sem povedal in konstatiral, da nam po vsej sili podtikate, da hočemo nemščino pregnati popolnoma, in vendar vsak, ki postavijo bere, lahko previdi, da to ni res. Morebiti nam bote to še naprej podtikali in ljudstvo s tem motili; al jaz vam rečem, da delate to po krivici in le zato, da bi nas pred ljudstvom očrnili.

Gosp. dr. pl. Kaltenegger se je v imenu „konstitucionalnega društva“ vzdignil zoper to, ker pravimo, da se je ono v nasprotje postavilo z ustavo, in je povdarjal, da je on in društvo popolnoma zvesto ostali ustavi. Al jaz vas vendar vprašam, gospôda moja, kako morete vi to trditi, kako morete reči, da se vjemate z ustavo? „Konstitucionalno društvo“ namreč zahteva, da naj se ta postava zavrže in da naj ostane vse pri starem, kakor je do zdaj! In kako je po starem? Gospôda moja, že v drugem razredu glavnih šol se naši otročiči podučujejo z nemškim jezikom, že v drugem razredu se morajo „Rechenkunst“ po nemški učiti; §. 19. osnovne postave o splošnih državljanskih pravicah pa jasno govori, da se vsakemu narodu mora dati potrebno sredstvo, da se izobraži v svojem jeziku tako, da se nihče ne sme siliti, da bi se v ta namen tujega jezika učil. Prašam vas, gospôda moja, kako se sklada to, da se naši otroci že v drugem razredu ljudskih šol silijo v tujem nemškem jeziku učiti se, kako se to sklada s §. 19.? Ako mi to razjasnite, potem bodem rad verjel, da ste dobro „konstitucionalni“ in da nikdar ne odstopate iz ustave. Sploh, gospôda moja, ne morem drugače, kakor da se čudim ravnanju „konstitucionalnega društva“ in tistim, kateri ga držijo. Oni pravijo, da so konstitucionalno društvo, in tukaj se vidi, da so se v tej reči postavili naravnost proti ustavi, proti konstituciji. Tedaj vam, gospôda na uni strani, naravnost povem, da niste konstitucionalno, ampak da ste nekonstitucionalno društvo. (Živahna pohvala na levici in med poslušalci.)

Pa še eno. Predvčerajnem smo slišali od une strani zagovarjati pravice tistih, ki so v „Landtafel“ vknjiženi, — in vendar se ti gospodje vedno ustijo, da so liberalni, ter nam očitajo, da smo fevdalci. Kdo je po tem takem fevdalec? Ali tisti, ki pravijo, da so postave enake za vse? — In tako, gospôda moja, končujem s to željo, da bi se sprejelo, kar je odbor nasvetoval, in da bi tudi uni gospodje, ki so nam dozdej nasprotni, z nami potegnili in bi postali mi dobri prijatli. (Gromovita pohvala na levici in med poslušalci.)